

הלכות תרומות פרק י

א. זר שאכל תרומה בשגגה, משלם קרן וחמש; אפלו ידע שהיא תרומה, ושהוא מזהר עליה. אבל אם לא ידע אם חייב עליה מיתה, אם לאו הרי זו שגגה, ומשלם קרן וחמש.

ב. אחד האוכל דבר שדרכו לאכל, ואחד השותה דבר שדרכו לשותות, ואחד הסף דבר שדרכו לסוף שנאמר "ולא יחללו, את-קדשי בני ישראל" (ויקרא כב, טו), לרבות את הסף. ואחד האוכל תרומה טמאה בשגגה ואחד האוכל טהורה, משלם קרן וחמש. ואינו חייב חמש, עד שיאכל כזית שנאמר "כי-יאכל קדש בשגגה" (ויקרא כב, יד), ואין אכילה פחותה מכזית; וכשם שאכילת תרומה בכזית, כך שתיתתה בכזית.

ג. אכל וחזר ואכל, שתה וחזר ושתה אם יש מתחילת אכילה ראשונה עד סוף אכילה אחרונה כדי אכילת פרס, ומתחילת שתיה ראשונה עד סוף שתיה אחרונה כדי שתית רביעית הרי אלו מצטרפין לכזית.

ד. התרומה ותרומת מעשר, בין שלדמאי בין שלודאי, והחלה, והבפורים כלן מצטרפין לכזית, לחיב עליהן מיתה וחמש: שכלן נקראו תרומה. ומן הדין היה שאין חייבין חמש על תרומת מעשר שלדמאי, כמו שאין חייבין על מעשר שני שלו כמו שיתבאר; אבל אמרו חכמים, אם לא יתחייב עליה חמש, יזלזלו בה.

ה. אכל תרומה במזיד אם התרו בו, לוקה ואינו משלם. ואם לא התרו בו אם היתה טהורה, משלם את הקרן ואינו משלם את החמש. ואם היתה טמאה משלם דמי עצים, מפני שאינה ראויה אלא להסקה; לפיכך אם אכל תרומת תותים ורמונים וכיוצא בהם שנטמאו פטור מן התשלומין, שהרי אינם ראויין להסקה.

ו. האוכל תרומה חמץ בפסח בין בזדון בין בשגגה, בין טמאה בין טהורה פטור מן התשלומין: אפלו הפרישה כשהיא מצה והחמיצה, פטור; ואפלו דמי עצים אינו משלם, שהרי אינה ראויה להסקה מפני שהיא אסורה בהניה, אין לה דמים.

ז. אבל השוגג ואכל תרומה ביום הכפורים, או שאכל תרומה נקורה, והשותה יין תרומה שנתגלה, והסף יין ושמן כאחד, או ששתה שמן וחמץ כאחד, או שכסס את החטים, או גמע את החמץ הרי זה משלם קרן וחמש.

ח. היה שבע וקץ במזונו, והוסיף על שבעו באכילת תרומה אינו משלם את החמש: שנאמר "כי-יאכל" (ויקרא כב, יד), לא שזיק עצמו. וכן הפוסס את השעורים פטור מן החמש, מפני שהזיק עצמו.

ט. זר שבלע שופין שלתרומה, והקיאן, ובא אחר ואכלן, גם הוא בשגגה הראשון משלם קרן וחמש, והשני משלם דמי עצים לראשון.

י. המאכיל את פועליו ואת אורחיו תרומה הם משלמין קרן וחמש, מפני שהן כשוגגין. והוא משלם להם דמי סעודתן, שדמי החלין יתרין מדמי תרומה שאכלו שדבר האסור, נפשו שלאדם חתה ממנו.

יא. המאכיל את בניו הקטנים, ואת עבדיו בין גדולים בין קטנים, והאוכל תרומת חוצה לארץ, והאוכל או השותה פחות מבינה, ונזיר ששגג ושתה יין שלתרומה, והשותה שמן, והסוף את היין כל אלו משלמין את הקרן, ואינן משלמין את החמש. יב. בת כוהן שהיתה נשואה לישראל, או שנפסלה, ואחר כך אכלה תרומה משלמת את הקרן, ואינה משלמת את החמש.

יג. האשה שהיתה אוכלת בתרומה, ואמרו לה מת בעליך, או גרשיך, וכן העבד שהיה אוכל, ואמרו לו מת רבך והניח יורש שאינו מאכיל, או שמכרך לישראל, או נתנך לו, או שחררך, וכן כוהן שהיה אוכל, ונודע לו שהוא בן גרושה, או בן חלוצה הרי אלו משלמין את הקרן בלבד. ואם היתה תרומת חמץ, והיה ערב הפסח הרי אלו פטורין מלשלם: מפני שזמנה בהול, נחפזו לאכל ולא בדקו.

יד. וכלן שהיתה תרומה בתוך פיהן כשידעו שהן אסורין לאכל, הרי אלו יפלטו. היה אוכל, ואמרו לו נטמאת, או נטמאת התרומה, טמא היית, או טמא היתה התרומה, או נודע שהוא טבל, או מעשר ראשון שלא נטלה תרומתו, או מעשר שני והקדש שלא נפדו, או שטעם טעם פשפש לתוך פיו הרי אלו יפלטו.

טו. שתי קפות, אחת שלתרומה ואחת שלחלין, שנפלה תרומה לתוך אחת מהן, ואין ידוע לאיזו נפלה הריני אומר לתוך שלתרומה נפלה. ואין ידוע איזו היא שלתרומה אכל זר את אחת מהן, הרי זה פטור מן התשלומין: שהמוציא מחברו, עליו הראיה. והשניה, נוהג בה בתרומה.

טז. אכל אחר את השניה, אף הוא פטור. אכל אחד את שתיהן, משלם בקטנה שבשתיהן: אם מזיד, קרן; ואם שוגג, קרן וחמש.

יז. האוכל את החמש בשגגה הרי זה מוסיף עליו חמשו, שהחמש בקרן לכל דבר; וכן מוסיף חמש על חמש, עד לעולם. יח. כל המשלם קרן וחמש, הרי התשלומין בתרומה לכל דבר, אלא שאם נזרעו, גדוליהן חלין; ואם רצה הכוהן למחל, אינו מוחל. וכל המשלם את הקרן בלבד, הרי התשלומין חלין; ואם רצה הכוהן למחל, מוחל.

יט. בת ישראל שאכלה תרומה, ואחר כך נשאת לכוהן אם תרומה שלא זכה בה כוהן אכלה, משלמת קרן וחמש לעצמה; ואם תרומה שזכה בה כוהן אכלה, משלמת קרן לבעלים וחמש לעצמה: שכל המשלם קרן וחמש משלם הקרן לבעלים, והחמש לכל כוהן שירצה. לא הספיקה לשלם עד שנתגרשה בין כך ובין כך, אינה משלמת לעצמה; והרי היא כמי שלא נשאת לכוהן מעולם.

כ. כל האוכל תרומה, בין בשוגג בין במזיד אינו משלם אלא מן החלין המתקנים, שהוציאו מהן תרומות ומעשרות; ומשלמין מן הלקט ומן השכחה ומן הפאה ומן ההפקר, וממעשר ראשון שננטלה תרומתו, אף על פי שעדיין לא נטלה תרומה גדולה שיש בו, אם הקדים המעשר לתרומה; ומשלמין ממעשר שני והקדש שנפדו, אף על פי שנפדו שלא כהלכה.

וּמְשַׁלְמִין מִן הַחֹדֶשׁ עַל הַיֶּשֶׁן; אָבֹל אֵין מְשַׁלְמִין מִמֵּין עַל שְׂאִינוּ מִינוּ שְׁנֶאֱמַר "וְנָתַן לָכֶּהֱן אֶת-הַקֹּדֶשׁ" (ויקרא כב, יד), פִּקְדֹשׁ שְׂאֹכֵל.

כא. הָאוֹכֵל קְשׁוּאִין שְׁלַעֲרַב שְׁבִיעִית יִמְתִּין לְקְשׁוּאִין שְׁלַמוֹצָאִי שְׁבִיעִית, וַיִּשְׁלַם מֵהֶן: שְׂאִינוּ יָכוֹל לְשַׁלֵּם חֻבּוֹ מִפְּרוֹת שְׁבִיעִית, כְּמוֹ שְׂיִתְבָּאֵר בַּמָּקוֹמוֹ.

כב. אָכַל תְּרוּמָה טְמֵאָה מְשַׁלֵּם חֲלִין, בֵּין טְמֵאִין בֵּין טְהוֹרִין. אָכַל תְּרוּמָה טְהוֹרָה, מְשַׁלֵּם חֲלִין טְהוֹרִין; וְאִם שַׁלֵּם חֲלִין טְמֵאִין, בֵּין בְּשׁוּגְגָה בֵּין בְּמִזִּיד תְּשַׁלּוּמָיו תְּשַׁלּוּמִין, וַיַּחֲזֹר וַיִּשְׁלַם מִן הַטְּהוֹרִין.

כג. אָכַל תְּרוּמַת חֶבֶר, מְשַׁלֵּם לוֹ. אָכַל תְּרוּמַת עַם הָאָרֶץ מְשַׁלֵּם לַחֶבֶר, וְנוֹטֵל דְּמִיָּה מִמֶּנּוּ וְנוֹתְנוֹ לְעַם הָאָרֶץ שְׂאֹכֵל תְּרוּמָתוֹ: שְׂאִין מוֹסְרִין טְהוֹרוֹת לְעַם הָאָרֶץ.

כד. גִּזֹּל תְּרוּמָה מֵאֲבִי אִמּוֹ כּוֹהֵן וְאָכְלָהּ, וְאַחֵר כֶּךָ מֵת אָבִי אִמּוֹ אֵינוּ מְשַׁלֵּם לְעֶצְמוֹ, אֲלֹא מְשַׁלֵּם לַיּוֹרֵשׁ אַחֵר מִשָּׂאֵר הַשְּׁבִט; וְכֵן אִם נִפְלָה לוֹ תְּרוּמָה מֵאֲבִי אִמּוֹ וְאָכְלָהּ, וּבִעַל חוּב שְׂגָבָה תְּרוּמָה בְּחוּבּוֹ וְהָאִשָּׁה בְּכִתְבָתָּהּ וְאָכְלָהּ מְשַׁלְמִין קֶרֶן וַחֲמֵשׁ לְכוֹהֵן חֶבֶר, וְהַחֶבֶר נּוֹתֵן לָהֶם דְּמִים שֶׁהָיוּ מוֹכְרִין בָּהּ אוֹתָהּ הַתְּרוּמָה שְׂאֹכְלוּ.

כה. הַגּוֹזֵל תְּרוּמָה, וְלֹא אָכְלָהּ מְשַׁלֵּם תְּשַׁלּוּמֵי כָּפֹל לְבַעֲלִים; וַיֵּשׁ לוֹ לְשַׁלֵּם מִדְּמֵי תְּרוּמָה. גִּנְבָהּ, וְאָכְלָהּ מְשַׁלֵּם שְׁנֵי קֶרֶנִּין וַחֲמֵשׁ: קֶרֶן וַחֲמֵשׁ מִן הַחֲלִין, וְקֶרֶן אֶפְלוֹ מִדְּמֵי תְּרוּמָה.

כו. הִיתָה הַתְּרוּמָה הַקֹּדֶשׁ לְבִדֵּק הַבֵּית, וּגִנְבָהּ וְאָכְלָהּ אֵינוּ מְשַׁלֵּם תְּשַׁלּוּמֵי כָּפֹל, שְׂאִין בַּהֲקֹדֶשׁ תְּשַׁלּוּמֵי כָּפֹל כְּמוֹ שְׂיִתְבָּאֵר בַּמָּקוֹמוֹ. אָבֹל מְשַׁלֵּם קֶרֶן וּשְׁנֵי חֲמִשִּׁים חֲמֵשׁ מִשּׁוּם אוֹכֵל תְּרוּמָה, וַחֲמֵשׁ מִשּׁוּם שְׁנֵהֲנָה מִן הַהֲקֹדֶשׁ. וְלָמִי מְשַׁלֵּם: אִם הָיָה בָּהּ כְּזִית, וְאֵין בָּהּ שׁוּוֹה פְּרוּטָה מְשַׁלֵּם לְכוֹהֲנִים; וְאִם יֵשׁ בָּהּ שׁוּוֹה פְּרוּטָה בֵּין שֵׁשׁ בָּהּ כְּזִית בֵּין שְׂאִין בָּהּ כְּזִית, מְשַׁלֵּם לַהֲקֹדֶשׁ.

כז. וּמִפְּנֵי מַה חָל אִסּוּר הַקֹּדֶשׁ עַל הַתְּרוּמָה מִפְּנֵי שֶׁהַתְּרוּמָה אִסּוּרָה לְזָר, וּמִתֵּרָת לְכוֹהֵן; הַקֹּדֶשׁ, נֶאֱסָרָה עַל הַכוֹהֵן. לְפִיכָךְ נּוֹסֵף בָּהּ אִסּוּר אֶף עַל יִשְׂרָאֵל, עַל דֶּרֶךְ שְׂבָאֲרָנוּ בְּהִלְכוֹת בִּיאֹת אִסּוּרוֹת וְאִסּוּרֵי מֵאֲכָלוֹת.

כח. הַגּוֹזֵל תְּרוּמָה וְאָכְלָהּ, מְשַׁלֵּם קֶרֶן וַחֲמֵשׁ אֶחָד: שֶׁהַחֲמֵשׁ שְׁחִיב בּוֹ מִשּׁוּם תְּרוּמָה, יֵצֵא בּוֹ יָדֵי גִזְלוֹ שְׁנֶאֱמַר "וְנָתַן לָכֶּהֱן אֶת-הַקֹּדֶשׁ" (ויקרא כב, יד), אֵינוּ חִיב אֲלֹא בַּחֲמֵשׁ שֶׁלְקֹדֶשׁ בְּלִבָּד. גִּזְלָהּ וְהָאֲכִילָהּ לְאַחֵר, הָאוֹכֵל מְשַׁלֵּם קֶרֶן וַחֲמֵשׁ.

כט. כָּל מָקוֹם שֶׁאֱמָרוּ מְשַׁלֵּם קֶרֶן וַחֲמֵשׁ אִם אָכַל שׁוּוֹה אֶרְבָּעָה, מְשַׁלֵּם שׁוּוֹה חֲמִשָּׁה מִמֵּין שְׂאֹכֵל; וְכָל מָקוֹם שֶׁאֱמָרוּ קֶרֶן וּשְׁנֵי חֲמִשִּׁין אָכַל שׁוּוֹה אֶרְבָּעָה, מְשַׁלֵּם שׁוּוֹה שִׁשָּׁה; וּמִקוֹם שֶׁאֱמָרוּ שְׁנֵי קֶרֶנִּין וַחֲמֵשׁ אָכַל שׁוּוֹה אֶרְבָּעָה, מְשַׁלֵּם שׁוּוֹה תְּשַׁעָּה. וְלַעוֹלָם אֵינוּ מְשַׁלֵּם אֲלֹא לְפִי דְּמִים שֶׁהִיתָה שׁוּוֹה בְּשַׁעֲת אֲכִילָהּ, בֵּין שֶׁהוֹזִלָהּ בְּשַׁעֲת תְּשַׁלּוּמִין בֵּין שֶׁהוֹקְרָהּ.

הלבנות תרומות פרק יא

א. התרומה נתנת לאכילה ולשתיה ולסיכה שהסיכה כשתיה, שנאמר "במים בקרב; וכשמן, בעצמותיו" (תהילים קט, יח); והשתיה בכלל אכילה: לאכל דבר שדרכו לאכל, ולשתות דבר שדרכו לשתות, ולסוף דבר שדרכו לסוף. ולא יסוף יין וחמץ. אבל סך הוא את השמן הטהור; ומדליק את הטמא, וזה הוא הנקרא שמן שרפה בכל מקום.

ב. תמרים שלתרומה, מתר לחבץ אותן ולקבצן כעגול הדבילה; ואסור לעשות מהם שכר. וכן אין עושין תמרים דבש, ולא תפוחים יין, ולא פרות הסתיו חמץ; וכן שאר כל הפרות אין משנין אותן מבריתן בתרומה, חוץ מזיתים וענבים בלבד.

ג. עבר ועשה האכל משקה, הרי זה שותהו. וזר שאכל דבש תמרים, ויין תפוחים, וכיוצא בהן בשגגה אינו חייב לשלם; ואם אכל במזיד, מכין אותו מפת מרדות.

ד. אין נותנין דבילה וגרגרות לתוך המרס, מפני שהוא מאבדן; אבל נותנין את היין למרס. ואין מפטמין את השמן, מפני שהוא מוציא מכלל מאכלות ועושהו שמן משחה; אבל מערבין יין ושמן ודבש ופלפלין וכיוצא באלו, לאכלן. אין מבשלין יין שלתרומה, מפני שהוא ממעיטו.

ה. אין כובשין בצלים שלתרומה בחמץ שלתרומה, מפני שמפסיד החמץ. אין מערבין תבואה בקטנית; וכל דבר שיתפרש זה מזה כשכוברין אותו, מערבין. ומשחרבה יהודה, התחילו לערב תבואה בתבואה וקטנית בקטנית; אבל לא תבואה בקטנית.

ו. כדרך שמרקדין את הקמח בחלין, כך נוהג הכוהן בתרומה מרקד לאכל, ומשליך את המרסן. הרי שרצה לעשות סלת מנפה בנפיות הרבה, עד שמוציא קב או קבים מן הסאה לא ישליך את השאר, מפני שהוא ראוי לאכילה; אלא יניחו במקום מצנע.

ז. שמן שלתרומה, אין חוסמין בו תנור וכירים. ואין סכין בו מנעל וסנדל; ולא יסוף רגלו, והיא בתוך מנעל וסנדל, אבל סך את רגלו, ולובש המנעל או הסנדל. וסך כל גופו, ומתעגל על גבי קטבוליה חדשה. ואף על פי שהן נסוכין, אינו חושש; אבל לא יתן שמן על גבי טבילה שלשיש להתעגל עליה, מפני שהוא מאבדו.

ח. כל האוכל תרומה, אפלו פרות צריך נטילת ידים אף על פי שהיו ידיו טהורות, כמו שיתבאר במקומו. ואינה נאכלת עם הזר על השלחן גזרה, שמא יאכל ממנה. ותרומת חוצה לארץ נאכלת עם הזר על השלחן, ואינה צריכה נטילת ידים כחלין. ואין סכין שמן תרומה בידים מסאבות; נפל על גבי בשרו, מפשפשו בידים מסאבות. אבל סכין את הקטן בשמן תרומה בתוך שבעה, שהנולד כל שבעה אינו חשוב ערל.

ט. סך הוא הכוהן עצמו בשמן, ומביא בן בתו ישראל ומעגילו על גביו; ואם סך עצמו בשמן ונכנס למרחץ מתר הזר למשותו במרחץ, אף על פי שהוא נסוף ממנו. כוהנת שחפפה ראשה בתלתן שלתרומה, אין הישראלית מתרת לחף אחריה; אבל

מַעֲגָגָה שְׁעָרָה בְּשַׁעְרָהּ. וּמִפְּנֵי מֵה הִתְרוּ הַכּוֹהֲנִים לְחֹף שְׁעָרָן
בְּתִלְתָּן שְׁלִתְרוּמָה, מִפְּנֵי שְׁאִינוּ רְאוּי לְמֵאֵכֶל אָדָם.

י. עֲקָצֵי תַּאֲנִים וּגְרָגְרוֹת, וְעֲקָצֵי הַכְּלִיסִים וְהַחֲרוּבִין, וּמִצֵּי
אַבְטִיחַ, וְקִלְפֵי אַבְטִיחַ, וְקִלְפֵי אֶתְרוֹג, וְקִלְפֵי מִלְּפָפּוֹן אֵף עַל
פִּי שְׁאִין בֶּהֶן אֵכֶל, וְקִנוּבַת יֶרֶק שְׁמִשְׁלִיכִין בַּעֲלֵי בָתִּים הָרִי
אֵלוֹ אֲסוּרִים לְזָרִים; אֲבָל קִנוּבַת יֶרֶק שְׁמִקְנָבִים הַגִּנָּנִין, מִתֵּרֵת
לְזָרִים.

יא. קִלְפֵי פּוֹלִין וְשִׁמְשָׁמִין אִם יֵשׁ בֶּהֶן אֵכֶל, אֲסוּרִין; אִין בֶּהֶן
אֵכֶל, מִתֵּרִין. גִּרְעָנֵי אֶתְרוֹג, מִתֵּרִים; גִּרְעָנֵי זֵיתִים וְתַמְרִים
וְחֲרוּבִין אֵף עַל פִּי שְׁלֹא כִנְסָן הַכּוֹהֵן, הָרִי אֵלוֹ אֲסוּרִין לְזָרִים.
וְשָׂאֵר הַגִּרְעָנִין בְּזִמָּן שְׁכַנְסָן וְיֵשׁ בֶּהֶן לְחִלּוּחִית לְמִצֵּץ אוֹתָן,
אֲסוּרוֹת לְזָר; וְאִם הִשְׁלִיכָן, מִתֵּרוֹת.

יב. הַסִּבִּין שֶׁלַחֲטִין חֲדָשׁוֹת אֲסוּר, מִפְּנֵי שֶׁהוּא רְאוּי לְמֵאֵכֶל
אָדָם; וְשֶׁלַחֲטִין יִשְׁנוֹת, מִתֵּר. וְעַד מָתִי נִקְרְאוּ חֲדָשׁוֹת, כָּל זִמָּן
שֶׁבָנִי אָדָם רְגִילִין לְחַבֵּט בֵּין הַגִּרְנוֹת. הַנְּצוּלוֹת וְהַרְקָבָנוֹת
שְׁלִתְרוּמָה, אֲסוּרוֹת; וְאִם הֵעֵלוּ אֶבֶק, מִתֵּרוֹת.

יג. שְׁמֵרִים שְׁלִתְרוּמָה שֶׁנָּתַן עֲלֵיהֶם מִים הָרֵאשׁוֹן וְהַשֵּׁנִי, אֲסוּר
לְזָרִים; וְהַשְּׁלִישִׁי, מִתֵּר. וְאִם לֹא נָתַן מִים, אֵלֹא מִסְּנֵן הֵיִין מֵעַל
הַשְּׁמֵרִים בְּלֶבֶד אֵף הַשְּׁלִישִׁי אֲסוּר לְזָרִים.

יד. מְגוּרָה שֶׁפָּנָה מִמֶּנָּה חֲטִי תְרוּמָה אִין מַחֲיִבִּין אוֹתוֹ לִהְיוֹת
יוֹשֵׁב וּמִלְקֵט אַחַת אַחַת, וְאַחֵר כֹּךְ יִתֵּן לְתוֹכָהּ חֲלִין; אֵלֹא מְכַבֵּד
כְּדָרְכוֹ, וְנוֹתֵן לְתוֹכָהּ חֲלִין. וְכֵן חֲבִית שֶׁלְשָׁמֶן שֶׁנִּשְׁפָּכָה אִין
מַחֲיִבִּין אוֹתוֹ לִהְיוֹת יוֹשֵׁב וּמִטְפָּח, אֵלֹא נוֹהֵג בָּהּ כְּדָרְךָ שֶׁהוּא
נוֹהֵג בְּחֲלִין.

טו. הַמַּעֲרָה כֹּד שֶׁלְשָׁמֶן תְּרוּמָה הָרִי זֶה מַעֲרָה עַד שִׁיפְסֹק
הָעֲמוּד, וְיִתְחִיל הַשָּׁמֶן לְנִטֵּף מֵעַט מֵעַט, וְכִיּוֹן שֶׁנִּשְׁטַפּוּ שְׁלוֹשׁ
טָפִים זֶה אַחֵר זֶה, דִּיּוֹ: וּמִתֵּר לָתֵן לְתוֹךְ הַכֹּד שָׁמֶן חֲלִין. הָרִי
שְׁלֹא נָתַן, אֵלֹא הִנִּיחַ הַכֹּד עַד שֶׁמִּצַּת אוֹתָהּ הִתְמַצִּית תְּרוּמָה.

טז. מִמֶּלֶא הַכּוֹהֵן נָר שָׁמֶן שְׂרָפָה, וְנוֹתְנוֹ לְיִשְׂרָאֵל לְעֹלוֹת בּוֹ
לְעֹלִיָּה, וּלְהַכְנֵס לְחֹדֶר לַעֲשׂוֹת צִרְפֵי הַכּוֹהֵן, אֲבָל לֹא צִרְפֵי
יִשְׂרָאֵל; וְאִם הָיָה שְׂתָף עִמוֹ, מִתֵּר. יִשְׂרָאֵל שֶׁהָיָה אוֹרַח אֶצֶל
כּוֹהֵן, וְהִדְלִיק לוֹ שָׁמֶן שְׂרָפָה, וְעַמֵּד הַכּוֹהֵן וְהִלֵּךְ לוֹ אִינוּ חֲיִב
לְכַבּוֹת אֶת הַנֵּר, עַד שִׁיתְכַּבֶּה מֵאֻלּוֹ. וְטוֹבֵל הַיִּשְׂרָאֵלִי פְתִילָה
בְּנֵר הַכּוֹהֵן, וּמִדְלִיקָה לִילָךְ בָּהּ.

יז. בִּקְרוּ שְׁלִכּוֹהֵן שֶׁהָיָה עוֹמֵד אֶצֶל בִּקְרוּ שְׁלִיִּשְׂרָאֵל, וְכִלּוֹ
שְׁלִכּוֹהֵן שֶׁהָיָה נֶאֱרָג אֶצֶל כִּלּוֹ שְׁלִיִּשְׂרָאֵל הָרִי זֶה מִדְלִיק עֲלֵיהֶן
שָׁמֶן שְׂרָפָה, שְׁלֹא בְרָשׁוֹת הַכּוֹהֵן. וְכֵן מִדְלִיקִין שָׁמֶן שְׂרָפָה
בְּבִתֵּי כְּנָסִיּוֹת, וּבְבִתֵּי מִדְרָשׁוֹת, וּבְמִבּוֹאוֹת הָאֶפְלִים, שְׁלֹא
בְרָשׁוֹת כּוֹהֵן. וּמִי שְׁאִין לוֹ שָׁמֶן חֲלִין לְהִדְלִיק נֵר חֲנֻכָּה מִדְלִיק
שָׁמֶן שְׂרָפָה, שְׁלֹא בְרָשׁוֹת כּוֹהֵן.

יח. מִדְלִיקִין שָׁמֶן שְׂרָפָה עַל גְּבִי הַחֲלִין, בְּרָשׁוֹת כּוֹהֵן. בֵּת
יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּשְׁאֵאת לְכוֹהֵן, וְהִיא לְמוֹדָה לְבוֹא אֶצֶל אָבִיהָ מִדְלִיק
בְּרָשׁוֹתָהּ.

יט. מִתֵּר לְכוֹהֵן לְהִדְלִיק שָׁמֶן שְׂרָפָה אֶפְלוֹ בְּבֵית הָאֵבֶל, אוֹ
בְּבֵית הַמִּשְׁתֶּה שִׁישׁ שֵׁם עֲרֻבּוֹב; וְאִין חוֹשְׁשִׁין שְׁמָא יִסְתַּפְקוּ

מִמֶּנּוּ בְּבֵית הַמִּשְׁתָּה, מִפְּנֵי נִקְיוֹן כְּלִיָּהֶם אֵין נוֹגְעִין בּוֹ, וּבְבֵית
הָאֵבֶל, מִפְּנֵי שְׂאִין לָהֶם פָּנָאֵי מִפְּנֵי הָאֵבֶל.

ב. הַזֹּרֵעַ אֶת הַתְּרוּמָה בְּשׁוּגַג יֶפֶךְ, וּבְמִזִּיד יָקִים; וְאִם הִבִּיֵּא
שְׁלִישׁ בֵּין בְּמִזִּיד בֵּין בְּשׁוּגַג, יָקִים. וְאִם הָיָה פֶּשֶׁתָן אֶפְלוּ הִבִּיֵּא
שְׁלִישׁ, וְאֶפְלוּ בְּמִזִּיד יֶפֶךְ: קָנַס קָנְסוּ בּוֹ, שְׁלֹא יִזְרַע וַיִּתְּכֹן
לַהֲנוֹת בְּעֵצָיו.

בא. גְּדוּלֵי תְּרוּמָה הָרִי הֵן כַּחֲלִין לְכָל דָּבָר, אֲלֹא שְׂאֲסוּרִים
לְזָרִים: גָּזְרוּ חֲכָמִים עָלֵיהֶן שִׁיְהִיו אֲסוּרִין לְזָרִים כַּתְּרוּמָה,
מִשּׁוּם תְּרוּמָה טְמֵאָה שְׂבִיד הַכּוֹהֵן שְׁלֹא יִשְׁהָה אוֹתָהּ אֶצְלוֹ כְּדִי
שִׁיזְרַעְנָה וְתֵצֵא לְחֵלִין, וְנִמְצָא בָּא בָּהּ לִידֵי תַקְלָה. לְפִיכֶךְ מִתֵּר
לְאָכַל הַגְּדוּלִין בְּיָדִים טְמֵאוֹת, וּמִתֵּרִין לְטָבוֹל יוֹם כַּחֲלִין.

בב. גְּדוּלֵי גְּדוּלִין חֲלִין לְכָל דָּבָר, וְאֶפְלוּ דָּבָר שְׂאִין זֶרַעוּ כּוֹלָה:
אִם רַבּוּ הַגְּדוּלִין עַל הָעֵיקָר בְּגְדוּלֵי הַגְּדוּלִין הָרִי הַגְּדוּלִין
הַשְּׁנָיִים מַעְלִין אֶת הָעֵיקָר, אִף עַל פִּי שְׂאִין זֶרַעוּ כּוֹלָה; וַיְהִיָּה
הַכֹּל מִתֵּר לְזָרִים.

בג. וְכֵן תְּרוּמַת חוּצָה לָאָרֶץ, וְהַמְדָּמַע, וְתוֹסַפַת תְּרוּמָה, וְזֶרַעוֹנִי
גִּנָּה שְׂאִינָם נֶאֱכָלִים כְּגֹזֶן זֶרַע לֶפֶת וְצִנּוֹן, אִף עַל פִּי שְׂאוֹתוֹ
לֶפֶת וְצִנּוֹן תְּרוּמָה גְּדוּלִיָּהֶן מִתֵּרִין, וְהָרִי הֵן חֲלִין לְכָל דָּבָר; וְכֵן
הַזֹּרֵעַ פֶּשֶׁתָן שְׁלֵתְרוּמָה, הַגְּדוּלִין מִתֵּרִין לְזָרִים.

כד. הַזֹּרֵעַ תְּרוּמָה טְמֵאָה אִף עַל פִּי שֶׁהַגְּדוּלִים טְהוּרִין, הָרִי
הֵן אֲסוּרִין בְּאֲכִילָה: הוֹאִיל וְהַתְּרוּמָה שֶׁנִּזְרָעָה אֲסוּרָה בְּאֲכִילָה
הִיתָה, כִּכֹּר נִדְחוּ. חֲתַךְ אֶת הָעֵלִין שֶׁצִּמְחוּ, וַיִּצְאוּ עֲלִין שְׁנֵי
וַחֲתַכֶּן הָרִי הָאֵכֶל שִׁיִּצֵּא אַחֵר כֶּךָ מִתֵּר בְּאֲכִילָה.

כה. שְׁתֵּלִים חֲלִין שְׁנִטְמָאוּ, וְאַחֵר שְׁנִטְמָאוּ זֶרַעַן וַעֲשִׂין תְּרוּמָה
הָרִי אֵלּוּ מִתֵּרִין: שְׁהָרִי טְהוּרֵי בְּזִרְעָה, וְלֹא נִטְמָאוּ כְּשֶׁהֵן
תְּרוּמָה כְּדִי שִׁיְהִיו אֲסוּרִין.

כו. שְׁבֻלַת שְׁזֶרַעָה בְּתוֹךְ הַכְּרִי, וּמִרְחַ הַכְּרִי כֹלוֹ הָרִי אוֹתָהּ
הַשְּׁבֻלַת טָבֵל, הוֹאִיל וְנִמְרָחָה בְּתוֹךְ הַכְּרִי. שְׁתֵּלָה וְאַחֵר כֶּךָ קָרָא
עָלֶיהָ שֵׁם, וַעֲשִׂיָה תְּרוּמָה הָרִי זֶה סִפֵּק תְּרוּמָה, הוֹאִיל וְזֶרַעָה,
שְׂמָא פָּרַח הַטָּבֵל מִמֶּנָּה, וְנַעֲשֶׂת כַּפְּרוֹת שְׁעֵדִין לֹא נִגְמְרוּ; אֲבָל
אִם עָשָׂה אוֹתָהּ תְּרוּמָה קֹדֶם שִׁיזְרַעְנָה, הָרִי זֶה תְּרוּמָה.

כז. לְפִיכֶךְ אִם תֵּלַשׁ מִמֶּנָּה, וְאֲכַל בְּמִזִּיד חֵיב מִיתָה; בְּשׁוּגַג,
מִשְׁלֵם אֶת הַחֲמֵשׁ. וְאִם גָּחַן, וְאֲכַל בְּפִיו מִן הָאָרֶץ בְּטָלָה דַּעְתּוֹ
אֶצֶל כָּל אָדָם, שְׂאִין דֶּרֶךְ אֲכִילַת בְּנֵי אָדָם בְּכֶךְ: לְפִיכֶךְ פְּטוּר
מִן הַמִּיתָה; וּמִן הַחֲמֵשׁ, אִם הָיָה שׁוּגַג.

כח. שָׂדֶה שֶׁלְּגְּדוּלֵי תְּרוּמָה חִיבַת בְּלָקֵט שְׂכָחָה וּפָאָה, וְחִיבַת
בַּתְּרוּמָה וּבְמַעֲשָׂרוֹת וּבְמַעֲשֵׁר עָנִי: וְעֲנִיֵי יִשְׂרָאֵל וְעֲנִיֵי כוֹהֲנִים
נוֹטְלִים מִמֶּנָּה מִתְּנוֹת אֵלּוּ עֲנִיֵי כוֹהֲנִים אוֹכְלִין אֶת שְׁלָהֶם, וְעֲנִיֵי
יִשְׂרָאֵל מוֹכְרִין אֶת שְׁלָהֶם לְכוֹהֲנִים בְּדָמֵי תְּרוּמָה, וְהַדָּמִים
שְׁלַעֲנִיִים; וְכֵן בֶּן לְוִי מוֹכֵר הַמַּעֲשֵׁר שָׁלוּ לְכוֹהֲנִים.

כט. הַחוּבֵט גְּדוּלִין אֵלּוּ מִשְׁבַּח. וְהִדָּשׁ בְּבִהְמָה כִּיצַד יַעֲשֶׂה:
תּוֹלָה קְפִיפּוֹת בְּצוּאָרֵי הַבִּהְמָה, וְנוֹתֵן לְתוֹכָן מֵאוֹתוֹ הַמִּין;
נִמְצָא לֹא זֹמִם אֶת הַבִּהְמָה, וְלֹא מֵאֲכִיל אֶת הַתְּרוּמָה.

הלכות תרומות פרק יב

א. אסור לטמא את התרומה שלאֶרץ ישראל, כשאר הקדשים; ולא יביא אותה לידי טמאה, ולא יפסיד אותה, אלא אוכל הטהורה, ומדליק הטמאה. ומתיר לטמא תרומת חוצה לאֶרץ, בטמאות שלתורה, אף על פי שאינה טמאה, אלא באֶרץ העמים שהיא מדבריהם מפני שעיקר חיוביה מדבריהם; לפיכך נדה קוצה לה חלה בחוצה לאֶרץ שאינה מזוהרת אלא לאכלה, לא לגע בה כמו שבארנו.

ב. תרומה שנטמאת בספק לא אוכלים, ולא שורפין; אלא תהיה מנחת עד שתטמא טמאה ודאית, ותשרף. ויש שם ספקות ששורפין עליהן את התרומה, כמו שיתבאר בענין טמאה וטהרה.

ג. חבית שלתרומה שנלד לה ספק טמאה הרי זה לא יחדש בה דבר, לא יזינה ממקומה, ולא יגלנה; אלא יניחנה עד שתטמא ודאי, ותשרף. ואין חוששין שמה תאכל.

ד. חבית שנשברה בגת העליונה, והתחתונה טמאה אם יכול להציל ממנה רביעית בטהרה, יציל; ואם לאו, יציל בידיו בלא נטילת ידים, ואף על פי שהוא מטמאה, כמו שיתבאר בענין טהרות.

ה. במה דברים אמורים, בחבית שליון והוא שיהיה בגת התחתונה פחות ממאה, שהרי ידמע הכל ויפסד. אבל אם היה בתחתונה מאה בזו החבית, שהרי היא עולה באחד ומאה, או שהיתה חבית שלשמן תרד ותטמא, ואל יטמאנה בידיו: שהרי כלו ראוי להדלקה, ואין שם הפסד מרבה.

ו. וכן חבית שמן שנשפכה אם יכול להציל רביעית בטהרה, יציל. ואם לאו, יציל בטמאה: שפיון שנשברה החבית אינו מזוהר שלא להציל בטמאה, מפני שהוא בהול.

ז. היה עובר ממקום למקום, וכפרות שלתרומה בידו, אמר לו הנכרי, תן לי אחת מהן, ואם לאו הריני נוגע בכלן, ומטמאן יניח לפניו אחת על הסלע, ואל יתננה לתוך ידו: כדי שלא יטמא התרומה בידים.

ח. התלתן והפרשינין שלתרומה הואיל ואינו מאכל אדם, הרי זה מתיר לעשות כל מעשיהן בטמאה. ואינו נזוהר, אלא בעת שרייתן במים שאם שרה אותה בטמאה, הרי טמא אותה בידים; אבל אחר השריה, אין נזוהר, לא בעת ששף הפרשינין, ולא בעת שמאכילן לבהמה. לפיכך נותנין תרומת תלתן וכרשינין, לכוהן עם האֶרץ.

ט. אין מפקדין תרומה אצל כוהן עם האֶרץ, מפני שלבו גס בה. אבל מפקדין אותה אצל ישראל עם האֶרץ, בכלי חרס המקף צמיד פתיל: ובלבד, שלא יהיו פרות מכשרין גזרה, שלא תסיטם אשתו נדה.

י. אין עושין לעם האֶרץ תרומת זיתיו בטהרה; אבל עושין לו זיתי חלין בטהרה, משום כדי חייו שלבדד. וכיצד עושה: נוטל כדי התרומה ומניחה בכלי שאינו מקבל טמאה, כגון כלי אבנים; וכשיבוא עם האֶרץ לטל החלין והתרומה, אומרים לו, הזהר שמה תגע בתרומה, שלא תחזור לטבלה.

יא. ישראל שעושה פרותיו בטמאה, אין בוצרין עמו; ואין צריך לומר שאין דורכין עמו, מפני התרומה שתעשה בטמאה. אבל מוליכין עמו חביות לגת, ומביאין מן הגת.

יב. זיתים וענבים שנטמאו, סוחטין ועושה אותן תרומה. ואם נטמאו אחר שנעשו תרומה, וסחטין פחות פחות מכביצה הרי המשקה היוצא מהן מתר בשתיה לכוהנים; ואפלו לנסכים הוא ראוי: שהמשקה כאלו הוא מפקד בתוך האכל. ולא אמרו פחות מכביצה, אלא גזרה שמא יעשה יותר מכביצה, ונמצא המשקה מטמא בכביצה. ואם היו פרות אלו שלישי לטמאה דורכין בגת ובבית הבד, והמשקה תרומה טהורה: שאין שלישי עושה רביעי בתרומה, כמו שיתבאר בענין טהרות.

יג. פת תרומה שנטמאת, משליכה לבין העצים עד שישרפום; וכן שמן שנטמא, נותנו בכלי מאוס עד שידליקנו: כדי שלא יהיה תקלה לאחרים, ויאכלוהו. וחטים שנטמאו שולקן ומניחן בכלי מאוס, כדי שלא יהיו ראויין לאכילה; ואחר כך יסיק בהן תנור וכירים. ומשקין שאין ראויין להדלקה שנטמאו, כגון היין קוברין אותן.

יד. יין תרומה שנתגלה הואיל ואסור בשתיה, ישפך. וכן תאנים וענבים וקשואים ודלועין ואבטיחין ומלפפונות שלתרומה שנמצאו מנקרות הרי אלו אסורין באכילה, מפני סכנת נפשות; מה יעשה בהן, ישליך לים או יקברו. עיסה שנלושה במים מגלים אף על פי שהיא תרומה, הרי זו תשרף.

טו. אסור לכוהן לטל תרומה, או שאר מתנות שלו עד שיפרישו אותם הבעלים: שנאמר "ראשיתם אשר יתנו לה", לה נתתם (במדבר יח, יב), ונאמר "אשר ירימו בני ישראל לה" נתתי לה (במדבר יח, יט) עד שירימו הם, ואחר כך יזכה בהם. ולא יטל אותן אחר שהורמו, אלא מדעת בעלים שהרי הם שלבעלים לתנן לכל כוהן שירצו, שנאמר "ואיש את-קדשיו, לו יהיו" (במדבר ה, ז). ואם לקחן שלא מדעת בעלים, זכה בהן שאין לבעלים בהן אלא טובת הניה, וטובת הניה אינה ממון.

טז. כוהן שנתנו לו תרומה, ומצא בה דברים אחרים הרי אלו אסורים משום גזל, שמא אחרים הניחום שם עד שיטלו.

יז. אין ישראל חייבין להטפל בתרומה, ולהביא אותה מן הגרן לעיר, ומן המדבר לישוב אלא כוהנים יוצאין לגרנות, וישראל נותנים להם חלקן שם; ואם לא יצאו, הרי זה מפרישה ומניחה בגרן. ואם היתה חיה ובהמה אוכלתה שם, ואינה משתמרת שם מהם התקינו חכמים שיטפל בה, ויביאנה לעיר ויטל שכר הבאתה מכוהן: שאם הפרישה והניחה לבהמה ולחיה, הרי זה חלול השם.

יח. אסור לכוהנים וללויים לסיע בבית הגרנות, כדי לטל מתנותיהן. וכל המסיע חלל קדש השם, ועליהם נאמר "שחתם ברית הלוי" (מלאכי ב, ח). ואסור לישראל להניחן שיסיעו, אלא נותן להם חלקן בכבוד. נתן תרומה לכוהן על מנת להחזירה, יצא ידי נתינה; ואסור לעשות כן, מפני שנראה כמסיע בבית הגרנות.

יט. וכן אסור להן שיחטפו תרומות ומעשרות, ואפלו לשאל

חֲלָקֵן בְּפִיָּהֶן אָסוּר ; אֵלֶּא נּוּטְלִין בְּכָבוֹד : שְׁעַל שְׁלַחַן הַמָּקוֹם
הֵם אוֹכְלִים, וְעַל שְׁלַחְנֵוּ הֵם שׁוֹתִים ; וּמִתְּנוּת אֵלֶּוּ לֵה' הֵם, וְהוּא
בְּרוּךְ הוּא זָכָה לָהֶן שְׁנֶאמַר "וַאֲנִי הִנֵּה נֹתֵתִי לָךְ, אֶת-מִשְׁמֶרֶת
תְּרוּמָתִי" (במדבר יח, ח).

ב. לֹא יִתֵּן אָדָם תְּרוּמָה לְשׁוֹמֵר גִּתּוֹ, וְלֹא בְכוֹר לְשׁוֹמֵר עֶדְרוֹ,
וְלֹא מִתְּנוּת לְרוּעָה בְּהֶמְתּוֹ ; וְאִם נָתַן חֲלָל, אֵלֶּא אִם כֵּן נָתַן לָהֶם
שָׂכָר שְׁמִירָתָן תַּחֲלָה. וְרָשָׁאֵי יִשְׂרָאֵל לֹמַר לְיִשְׂרָאֵל אַחֵר, הֵא
לָךְ סֵלַע זֶו, וְתֵן תְּרוּמָה אוֹ בְכוֹר אוֹ שְׂאָר מִתְּנוּת לְפָלוּגֵי הַכוֹהֵן
בֶּן בְּתִי, אוֹ בֶּן אַחֻתִּי, וְכָל כִּיּוֹצֵא בְּזֵה.

בא. בְּמָה דְּבָרִים אָמוּרִים, בְּשֶׁהֵיוּ הַבְּעָלִים רוֹצִים לִתֵּן אוֹתָם
לְאַחַד מִשְׁנֵי כּוֹהֲנִים אֵלֶּוּ, אוֹ מִשְׁנֵי לוֹיִים אֵלֶּוּ בְּחֻנָּם, וְאָמַר לוֹ
חֲבֵרוֹ, הֵא לָךְ וְתֵן לָזֶה ; אֲבָל בְּעָלִים שְׂאֻמְרוֹ לְכוֹהֵן אוֹ לְלוֹי,
הֵא לָךְ חֲלָק זֶה בְּטוֹבַת הַנִּיָּה הָרִי זֶה אָסוּר. וְכֵן אָסוּר לַעֲשׂוֹת
סְחוּרָה בְּתְרוּמוֹת, אִף עַל פִּי שֶׁהוּא לוֹקַח מִכוֹהֵן וּמוֹכֵר לְכוֹהֵן.

בב. עֲשֶׂרָה אֵין חוֹלְקִין לָהֶן תְּרוּמָה בְּבֵית הַגִּרְנוֹת, אִף עַל
פִּי שֶׁהֵן אוֹכְלִין אוֹתָהּ אוֹ מֵאֲכִילִין אוֹתָהּ ; וְאֵלֶּוּ הֵן : הַחֶרֶשׁ,
וְהַשּׁוּטָה, וְהַקֶּטֶן שֵׁישׁ בּוֹ דַּעַת לְפָרֶשׁ חִיקוֹ מִפְּנֵי שְׂאִין בְּאֵלֶּוּ
דַּעַת ; וְהַטְּמֻטּוֹם, וְהָאֲנֶדְרָגִינוֹס מִפְּנֵי שֶׁהֵן בְּרִיָּה בְּפָנֵי עֲצָמָה ;
וְהַעֶבֶד שְׂמָא יֵרָאוּ אוֹתוֹ הָעוֹבְרִים בְּשָׂדֶה, וְיַעֲיִדוּ עָלָיו שֶׁהוּא
כוֹהֵן ; וְהָעֶרֶל, וְהַטְּמָא מִפְּנֵי שֶׁהֵן מְאוּסִין ; וְהָאִשָּׁה שְׂמָא
תַּתְּגַרֵּשׁ, וּמִפְּנֵי הַיַּחּוּד ; וְהַנוֹשָׂא אִשָּׁה שְׂאִינָה הוֹגֶנֶת לוֹ קִנְסוֹ
אוֹתוֹ שְׁלֹא יַחֲלַק בְּבֵית הַגִּרְנוֹת, עַד שְׁיִגְרַשְׁנָה. וְכָלֵן מִשְׁלַחִין
לָהֶן לְבִתֵּיהֶן, וְחוֹלְקִין לָהֶן בְּשָׂאֵר קִדְשֵׁי הַגָּבוּל וּמִשְׁלַחִין לָהֶן
לְבִתֵּיהֶן : חוּץ מִן הַנוֹשָׂא אִשָּׁה שְׂאִינָה הוֹגֶנֶת, וְהַטְּמָא, וְהָעֶרֶל
שְׂאִין מִשְׁלַחִין לָהֶן כָּלֵל.